

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

IV. De Memoria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

quorum vnus est purus actus fidei, & alter purus actus scientiæ, & species infima, & forsan subalternā ab illis maximore differunt. Rem conuincet exemplum quod propono: Planta est viuens tantum vegetatiuum: Angelus est viuens tantum intellectiuium: Homo est viuens vegetatiuum & intellectiuium simul: ergo componitur ex planta & Angelo, & est species tertia resultans ex duobus oppositis: pessima consequentia: est enim diuersum vegetatiuum, & intellectiuium, quæ sunt in homine, qui vtroque gradu gaudet, à vegetatiuo, quod est in planta non habente alium gradū vitæ, & ab intellectu, quod est in Angelo hoc vitæ gradū tantum prædito. Sic in nostro casu, actus, qui semel est fidei & scientiæ, diuersam scientiæ rationem habet ab illa, quæ est in actu purè scientifico, & diuersam rationē fidei ab illa, quæ est in actu purō fidei. Ad vltimum, quod obicitur, non posse idem numero indiuiduum esse hominem, & equum. Resp. voces has hominis, & equi desumptas esse ad significandas species atomas, quæ non possunt in eadem entitatem confluere, secus prædicata superiora, & vniuersalia ad quæ significanda sunt imposita hæc nomina, fides, & scientia, quia plures actus scientiæ dantur specie distincti, & similiter plures actus fidei, licet præcisè ex motiui formalis fidei specie non differant, possunt ex pluribus aliis capitibus specie differre.

33 Obicit. Actus, qui simul habet rationem fidei & scientiæ est specie distinctus ab actu scientiæ puræ, & fidei puræ. ergo supponit diuersos habitus ab illis, quos supponit actus puræ fidei, & puræ scientiæ, & diuersum habitum acquisitū gignet in intellectu ab illis, quos alij actus distincti fidei, & scientiæ in intellectu reliquerunt. Resp. ad actū scientiæ ex motiui scientifico naturali nullū habitum requiri, quia vnus, vel alter actus scientiæ sine habitu necessario faciendus est in omniū sententia, quæ habetis acquisitos ex actibus præsuppositis oriri defendit; neq; in intellectu habitū acquisitum distinctum ab speciebus dari cum multorum Doctorum consensu dicam Contr. 14. Punct. 2. De habitu infuso fidei respondeo non dandū esse distinctum habitum pro actibus specie differentibus quando non differunt specie ex motiui supernaturali, quod respicit actus fidei: non enim multiplicantur habitus nisi per ordinem ad diuersa obiecta formalia, etiam si sub eodem formali obiecto plures actus specie distincti possint reperiri.

34 Obicit. Cognitio intuitiua & actus fidei non repugnant inter se: ergo Beatus potest habere fidem de existētia Dei. Resp. Beatum ratione status non posse habere actum fidei, non verò præcisè propter impossibilitatem physicam inter actum fidei, & intuitiuam visionem.

PUNCTUM IV.

De Memoria.

1 Ari memoriam intellectiuium sentiunt contra Auerroem. 6. natur. p. 5. c. 6. omnes Philosophi, & Theologi cum Arist. lib. de memoria, & reminiscētia S. Th. 1. p. q. 74. Scot. in 4. dist. 4. sunt tamen nonnulli, qui asserunt memoriā tantum propriè conuenire sensui interno, & impropriè intellectui. Ita Ferr. 2. contra Gentes c. 7. Refertur pro hac sententia testimonium D. Thomæ ibi, & Scoti supra q. 5. Scot. autem, & Angelicus Doctor nullatenus hanc sententiam defendunt, sed communem, quam ex illis tota schola didicit, videlicet in intellectu dari propriè memoriā, quia vt postea probabo, propriè huic potentie, memoriæ actus conuenit, & proprius, quàm sensui interno.

2 Memoria vulgò dicitur virtus conseruatiua specierum obiectorum præteritorum, quæ propria est intellectus, quæ dixi ab anima non distinguam, verò conseruatio harū specierum ad intellectu agentē, vel possibilem, seu passibilem pertineat, quæstio est purè de nomine: melius cetero dici, pertinere ad intellectu possibilem, aut passibilem, quia ad hunc pertinet specierum vltimus, cuius vis est præcipuū constitutiuium memoriæ in actu primo, potius quàm virtus illarum conseruatiua, quia sicut memoria in actu secundo, seu actus memoriæ est actus intellectus procedens necessario ex speciebus relictis ab aliis actibus, sic memoria per modum actus primi erit intellectus quatenus potens cum speciebus, quas per actus antea actos acquisiuit, actum memoriæ producere. Neque tantum in mea sententia non distinguente potentias ab anima, dicendum est intellectu à memoria non distinguī, sed etiam in sententia, quæ intellectu & voluntatem, potentiam visuam, & auditiuam

Francisc. de Quiedo, Philosoph. Tom. II.

ab anima & inter se ipsas distinguit. Ita D. Thom. supra art. 7. & communiter omnes Doctores. contra Richard. in 2. dist. 14. q. 2. Ratio est, quia obiecta siue iam præterita, & prius cognita, siue futura, aut præsentia, eodem modo cognoscuntur, ac proinde ad eandem potentiam pertinent illarum cognitiones. Deinde quia virtutes cognoscitiuæ immediatè proponentes obiectum appetendum multiplicatur vnā cum appetitiuis: sed non datur duplex appetitus rationalis, vnus pro obiectis præteritis, & prius cognitis, aut amatis, & alius pro obiectis prius tactis, sed vnus pro omnibus: ergo non debent dari plures virtutes cognoscitiuæ, sed vna simplex, videlicet intellectus vnus pro his omnibus obiectis intelligendis.

Defumit intellectus hanc memoriæ denominationem quatenus percipere potest obiecta prius cognita per species relictas ex prioribus actibus, sicuti alias sortitur denominationes in ordine ad alios actus. Potentia nuda secundum se, intellectus possibilis dicitur: instructa speciebus, intellectus in actu primo appellatur: Perfecta aliquo actu, intellectus in actu secundo vocatur: si hic actus sit simplex apprehensio, vel intuitio, non specialem notionem tribuit potentie: si sit actus, quo inferitur vnum ex alio, virtus intellectiua quatenus est in actu primo ad illum, discursus appellatur, hoc est, virtus discursiua in hoc sensu hominem quem apprehendimus, rectè vnum ex alio deducere, dicimus excellenti polere discursu. Idem actus secundus discurrendi eodem discursus nomine sæpe significatur, in hoc sensu rectam illationem à nobis factam in quocunque negotio discursum optimum appellare cōsueuimus. Idemmet intellectus ratio dicitur, quatenus ratiocinando ex principiis conclusiones colligit, cuius nomen commune est actui primo sub ratione modò assignata, & actui secundo, quo hic actus primus exercetur. Ratio, seu ratiocinatio versari potest circa res diuinas, & æternas præcticè in ordine ad mores, & speculatiuè contemplantio tantum, & sub vtraque ratione intellectus ratio superior dicitur. Versatur etiam eadem ratio, seu ratiocinatio circa res caducas, & humanas, & per respectum ad hæc obiecta ratio inferior nominatur. Diuisit etiam Arist. 6. Ethic. c. 1. animam in opinatiuam, & scientificam, ad hanc, ait, pertinere habitus scientiæ: ad illam actus opinionis, quæ denominationes intellectui conueniunt, quatenus conclusiones ex principiis certis, & euidentibus, & ex probabilibus tantum inducere potest. Eandem locutionem frequenter habet Aug. lib. 10. de Ciuitate Dei. Vltimò intellectiua virtus mens dici solet propter eminentiam, quam habet super alias potentias, item à metiendo, quia intellectum metitur conuenientiam & disconuenientiam, probitatem, & improbitatem rerum, & actionum. Conscientia non tam est denominatio potentie, quàm nomen actus. Conscientia enim dicitur actus, quo nostras actiones examinamus, illiusq; momenta bonitatis, aut malitiæ perpendimus, quas si malas, dissonantesque rationi cōperimus resultat in voluntate remorsus, & dolor, qui conscientie vermis dici solet: si autē omnes rectas, sicuti decent virum probū, quies, & gaudium in animo nascitur. Vnde 2. Corinth. 1. ait Apostolus: *Gloria nostra est testimonium conscientie nostræ.* Actus hic conscientie appellatur, vulgò dicitur oriri à synteresi, quæ cōstitit in habitu, seu facultate, quā facilis intellectus redditur ad assentiendum principiis præcticis. Synteresis Latine idē sonat quod conseruatio, quia iudicio talis habitus plura sunt, conseruanda, vel quia illius munus est conseruare officiū rationalis naturæ. Aliquando conscientia cū hoc habitu confunditur & conscientia dicitur habitus, quo ex principiis præcticis nostras actiones metimur cum recta rationis regula, & de honestate & malitia illorum iudicium facimus.

Circa memoriæ actum conueniunt omnes respicere obiectum iam prius tempore cognitum. Est quæstio, an illud necessariò vt cognitum reflexè respiciat, vel an sufficiat illud quod antea cognouit cognitione repetita circa idemmet obiectum iterum directè cognoscere? Hurt. disp. 5. sect. 8. refert Vasquium asserentem 1. p. tom. 2. disp. 208. n. 1. omnem actum memoriæ esse actum reflexum; quam sententiam ferè omnes recentiores tribuunt Patri Vasq. quem attente legi pro studio erga tantum Magistrum & oppositā sententiā defendere clarissimè ex ipsius verbis cōstare existimo, quapropter miror tot recentiores, pluresque huius magistri studiosos valde, ita deceptos fuisse, forsan omnes vnus culpā, qui illū sinistrè primò est interpretatus cui reliqui Vasquium nullo modo, aut parum attentè le-

F 3 gentes

gentes crediderunt. Afferit P. Vasquez non num. 1. in quo nihil de hac re, sed 19. & 20. disputationis citatur: est memoria, seu recordatio rei praterite & prius cognitæ consideratio. Rei cognitæ dixit, non rei ut cognitæ, & postea impugnat nonnullos afferentes memoriam fieri per speciem cognitionis prateritæ, & afferit non fieri per speciem cognitionis prateritorum, sed obiectorum prateritorum, quod probat, quia in sensu interno est memoria, & sensus internus reflexivus non est, ex quibus inferitur saltem memoriam sensitiuam non constitui à Vasquez in actu reflexo: posset idem inferri de memoria intellectiva, nam de utraque eisdem verbis loquitur, & vno eodem modo utramque explicat, & positiue afferit eadem ratione constituendam esse memoriam in intellectu, quæ constituitur in sensu: illius sunt verba: Sicut in sensu defendere possumus rationem memoriæ, & recordationis sine specie cognitionis prateritæ, etiam si memoria sit cognitio rei prateritæ, & ut prius cognitæ eodem. explicare possumus in intellectu recordationem, & memoriam sine specie recordationis prateritæ. Fefellit Hurt. & recentiores alios illa particula etiam si memoria sit cognitio rei prateritæ, & ut prius cognitæ, per quam non significat Vasquez debere esse actum, qui feratur in rem formaliter ut cognitam reduplicando per particulam ut ipsam cognitionem; sed accidentia illa, quibus prius fuerat cognitæ, quod ipse Vasquez explicat verbis, quibus expresse docet actum memoriæ non esse reflexum; illius accipe verba: Nec tibi videatur superfluum labor, qui in mente tanti Doctoris percipienda impenditur. Sic Vasquez: Memoria in sensu hoc solo fit, quod rem prateritam cum eisdem circumstantiis temporis, & loci apprehendimus, sub quibus antea nobis cognitæ fuit. En rationem memoriæ, ut explicat Vasquius. Vides quomodo verbum ut quod reduplicat rem ut cognitam sensu à me intellecto explicet sic enim dicimus (Vasquius loquitur) rem illam cognoscere ut prateritam, & ut prius sensatam, aut cognitam. Nota eadem ratione dicere memoriam fieri in rem ut cognitam, & ut sensatam, & expresse dixisse memoriam sensus non esse reflexivam. Ex quo inferes non sensisse Vasq. actum memoriæ esse reflexivum, & si attentè legas illum referentem sententiam: quam impugnat, clarè cognosces impugnare Auctores afferentes memoriam fieri per actum reflexum. Sic illam refert: Dicitur vero nonnulli memoriam fieri in Angelis, & in nobis per speciem quamdam relictam ex cognitione praterita, hæc ut ex illa cognoscimus rem & cognitionem prateritam. Hæc dixi, non quia sententiâ Vasq. sum amplexurus, sed ne circa tanti Magistri mentem communis error diutius grassaretur.

PRIMA CONCLUSIO. Omnis actus memoriæ est de obiecto iam cognito, & ex cognitione iam prateritâ procedens. Nullus ab hac conclusione discedet: actum memoriæ debere esse de obiecto iam cognito per se notum est; nullus enim dicit rem in se obiectum, cuius primam comparat notitiam, sed illud tunc primò discere, & noscere. Aliam conclusionis partem, videlicet debere actum memoriæ procedere ex cognitione præhabita, æquè certam puto cum priori, quia cognitio tendens in hoc obiectum prius tempore cognitum omnino independentè à cognitione prateritâ tam ex parte principij, quam ex parte obiecti, eodem modo se habet, ac si illa cognitio nunquam præterisset: ergo nihil habet speciale, ratione cuius possit dici memoria, præcessisse enim alteram cognitionem à qua nullam habet dependentiam proximam neque remotam, & quam nullo modo respicit ut obiectum, nimis extrinsecum est huic cognitioni. Idem confirmat communis loquendi modus, cum enim ex præsentia obiecti iterum noscimus quod prius tempore noneramus, non dicimur recordari, sed noscere, non enim est actus memoriæ librum legere, quem iam tempore præcedenti legeram, & percipere illa, quæ prius perceperam, & modò non perciperem, si iterum librum non legerem.

SECUNDA CONCLUSIO. Omnis actus memoriæ procedit ab speciebus relictis à cognitione prateritâ obiecti, cuius memoriam habere dicimur. Hæc conclusio est communis: illam docet Vasquez supra, Rub. lib. 3. de anima, tract. de intellectu possibili, q. 5. illam ex præcedenti deduco: actus memoriæ debet dependere à cognitione præterita, non proximè, quia nihil potest dependere proximè ab illo, quod non exiit: ergo remotè tantum, ergo media specie ab illa cognitione relictâ. Dices dependere ab illa tanquam ab obiecto. esto. Ex hoc infero dependere ab illa tanquam à principio media specie, quia ideo recordor cognitionis præteritæ, quia ipsa speciem aliquam sui

reliquit in mente, neque aliud est caput, ex quo posset in intellectu excitari memoria præteriti obiecti, præter speciem procedere ab actibus intellectus, & non à phantasmatis probabo. Controv. 13.

TERTIA CONCLUSIO. Species impressa, à qua procedit actus memoriæ, non tantum est representatiua obiecti cogniti per priorem cognitionem; sed ipsius cognitionis memoriæque actus non tantum fertur in obiectum præcognitum, sed in illud formaliter ut præcognitum, hoc est in obiectum, & ipsam cognitionem. Hanc conclusionem tradunt Doctores, quos impugnat Vasquez supra, quam sic probò. Species impressa, quæ cognoscitur obiectum prius cognitum, fuit producta à cognitione præteritâ: ergo est representatiua cognitionis iam præteritæ. Probo consequentiam: omnis species est representatiua obiecti quæ naturaliter producitur: sed illa species impressa producitur à cognitione, ergo est virtualis representatio illius: ergo cum intellectu producit representationem formalem, siue speciem expressam, aut cognitionem illius, cuius est virtualis representatio: ergo cognitionis, à qua efficienter fuit producta: ergo actum memoriæ procedente ab hac specie non solum cognoscitur obiectum prius cognitum, sed ipsa cognitio præterita. Verge: actus intellectus relinquit in intellectu speciem impressam, non solum sui obiecti, sed etiam sui ipsius, quia non solum recordamur obiecti cogniti, sed ipsius cognitionis: ergo non relinquit alias species, quæ sint representatiua virtualiter obiecti cogniti, & non cognitionis ipsius, à qua producitur. Probo consequentiam: obiecta possunt virtualiter representari per eandem speciem impressam, per quam virtualiter representatur cognitio; & necessarii debet per illam representari, quia species expressa, quæ cognitionem reflexè representat, representat etiam illius obiectum: ergo impressa, quæ producit expressam cognitionis præteritæ producit etiam expressam obiecti cogniti per cognitionem præteritam: ergo non est necessum cognitionem producere aliam speciem impressam representatiua tantum obiecti, & non cognitionis; ad quid enim cognitio producat duplicem speciem impressam, quandam representatiua sui ipsius, & obiecti, & aliam obiecti tantum representatiua?

QUARTA CONCLUSIO. Memoria actus aliquando fertur non solum in obiectum prius cognitum, & in cognitionem, sed in amorem, quo ego prosequutus sum tale obiectum. Probo hanc conclusionem: Ego recordor sæpe non tantum cognovisse sed amasse obiectum: ergo cognosco amorem, quem habeo circa tale obiectum: ergo cognosco illud obiectum, ut obiectum mei amoris, & amorem ut terminatum ad tale obiectum: ergo talis actus reflectit supra amorem, & supra obiectum: ergo actus memoriæ aliquando fertur in amorem obiecti. Verge: eo ipso quod ego reflexè cognoscam meam cognitionem præteritam, cognosco illius obiectum, & illud recordor: ergo eo ipso quod cognoscam amorem præteritum, cognoscam illius obiectum, & illud recordabor. Dices, medio amore præterito possum recordari obiectum amatum, sicuti media cognitione: ergo non est necessum omnem actum memoriæ ferri in cognitionem; sed sufficit ferri in amorem, medio quo potero per species ab illo relictas cognoscere obiectum antea amatum. Respondeo, semper memoriæ actum ferri in cognitionem præteritam, quia non possum ego modo cognoscere me amasse obiectum, quin cognoscam me illud cognovisse, propter connexionem, quam habet amor cum cognitione à qua dependet, & propter affinitatem specierum: posse tamen recordari me cognovisse obiectum, & non recordari illud amasse, quia cognitio non necessariam habet connexionem cum amore, & ita omnis actus, quo recordatur obiectum prius tempore cognitum, aut amatum, fertur in cognitionem præteritam, quia eo ipso quod ego cognoscam amorem præteritum, cognosco etiâ cognitionem præteritam, & non omnis actus obiecti cogniti fertur in amorem, quia non eo ipso quod cognoscam cognitionem præteritam, cognosco amorem præteritum, quia cognitio non habet necessariam connexionem cum amore, & ita potest cognosci amore non cognitio.

Dices, hoc convincere dari semper actum aliquem memoriæ reflectentem supra cognitionem, quotiescumque datur memoria de illo obiecto, non verò omnem actum memoriæ esse reflexivum supra cognitionem, quia possum ego modo habere duplicem actum, quemdam reflectentem supra

supra cognitionem præteritam, & simul tendentem in obiectum talis cognitionis; alium reflectentem supra amorem actum ex tali cognitione, & tendentem in obiectum commune cognitionis præteritæ, & amoris orto ex illa, & tunc uterque actus erit actus memorie & unus tantum reflectet supra cognitionem; ergo alter, videlicet actus, qui reflectit supra amorem erit actus memorie, & non erit actus reflexivus supra cognitionem. Resp. incertum valde esse an quando simul recordor cognitionis, & amoris circa aliquid obiectum cognoscam utrumque actum per eandem cognitionem, vel per diuersam: si supra utrumque per eandem cognitionem reflectam (quod verosimilius est) certum erit omnem actum cognitionis esse reflexivum supra cognitionem: si per diuersos, verum erit aliquem actum memorie non reflectere supra cognitionem; sed supra volitionem; nunquam tamen erit memoria de aliquo obiecto, quin sit aliquis actus reflectens supra cognitionem, quæ fuerat præcognitum.

10 QUINTA CONCLUSIO. Actus memorie proprius datur in intellectu, quàm in sensu interno. Probo: memoria necessarii fertur in obiectum ut præteritum, quia etiam si ego modo cognoscam reflexe meam cognitionem, & obiectum illius pertingam ex vi cognitionis reflexe non dicitur memorari obiectum cognitum: sed cognitio intellectualis fertur in obiectum ut præteritum formaliter cognoscendo durationem illius, & sensus internus non potest ita ferri, neque durationem obiecti cognoscere: ergo proprius & strictus exercet intellectus actum memorie, quàm sensus internus. Quomodo autem possit dici sensum internum ferri in rem præteritam explicabo Contro. 12. Punct. 2. ubi de speciebus sensus interni.

11 SEXTA CONCLUSIO. Actus memorie quatenus est reflexivus, semper fertur in obiectum iam præteritum, & quatenus respicit obiectum actus præteriti, supra quem fit reflexio, potest respicere obiectum præsens, præteritum, aut futurum. Prior pars conclusionis probatione non indiget, quia, ut modò dicebam, non est actus memorie cognitio reflexa cognitionis actu existentis. Posteriori probatio: quando ego recordor hodie cognitionis, quæ heri iudicavi Antichristum esse venturum, verè memorie actum exerceo, & obiectum cognitionis, supra quam cadit reflexio, adhuc est futurum: ergo memoria potest ferri in obiectum actus, supra quem cadit reflexio, non præteritum, neque adhuc existens, sed etiam futurum: ergo similiter in obiectum potens. Ex hac conclusione, quam certissimam existimo nouum robur accipit tertia conclusio, quæ dixi omnem actum memorie esse reflexivum, quia, ut docet Rubius supra dubio secundo & ferè omnes, qui rem hanc attingunt ex Aristotele libro de memoria, & reminiscencia; capite primo, actus memorie debet ferri in obiectum præteritum, sed id quod debet esse præteritum non est obiectum prius cognitum: ergo debet esse cognitio, quæ fuit cognitum: ergo ut actus memorie necessarii feratur in obiectum præteritum, necessarii debet ferri in cognitionem.

12 Duo restant difficilia soluenda ad totam rei exhauriendam difficultatem. Primum in fundamentis Auicennæ negantis feruari in intellectu species impressas memorie deseruietes. Sic arguit Auicenna: si daretur species impressæ diuersorum obiectorum existentes in intellectu, omnia obiecta simul perciperentur, & intellectus esset in perpetua cognitione omnium obiectorum, cum sufficiens haberet principium ad illa omnia simul cognoscenda: quod si intellectus non posset simul propter limitatam virtutem attendere ad omnia obiecta, quorum habet species, saltem attenderet ad omnia illa, quæ simul iuxta suam virtutem posset cognoscere, & non posset dari ratio, cur potius hæc obiecta quàm illa modò percipiat, siquidè omnium habet species; neque cur modò recordetur huius obiecti, & non illius, cur esset à cognitione, quam modò habet, & se potius, quàm illud cognoscendum conuertat.

13 Redarguendus est Auicenna, qui memoriam in sensu interno constituit, & in illo sensorum obiectorum species adseruat esse concedit, de quibus eadem est omnino difficultas, quia sensus internus in brutis nulli potentie formaliter liberæ subditus est, sicut intellectus in homine in pluribus actibus illius potest formaliter liberæ subditus. Plena obiectionis solutio desiderat modum explicatum, quo species in intellectu existentes excitentur, ita ut hæc modò producat cognitionem sui obiecti, & postea illa, il-

larumque exercitium in mente oratoris succedat illo ordine, quo totam orationem memorie mandauerat, quæque perpolita, & compta exposcit oratio: quomodo in dormientibus, & delirantibus modò hæc, postea illa ebulliant species: quomodo homo cum rem aliquam in memoriam adduci velit, illius speciem manu posita supra frontem vocet, quomodo repente trahatur in cogitationem obiecti quod multis retrò annis nouerat, & nihil de illo amplius cogitauerat. Existimo in his maximum esse rotius Philosophiæ sacramentum nunquam ab aliquo satis explicandum. Id communiter reducunt Doctores ad specierum obiectorum similitudinem affinitatem, ad libertatem voluntatis, quæ animus circa hæc obiecta potius quàm illa aliquando applicat, ad humores, quibus mouentur partes cerebri, in quibus resident phantasmata, quæ species intellectus operantis dependenter à phantasmatis excitant, ad motionem boni Angeli, & suggestionem mali, applicantium obiecta mediâ amotione phantasmatum, ut intellectus potius in hæc, quàm in illa feratur & in illa huiusmodi, quæ legi possunt apud auctores, præcipue apud N. Molin. 1. p. q. 78. art. 2. disp. 2.

Alia difficultas est contra id, quod specialiter diximus, 14 scilicet omnem actum memorie esse reflexivum, quod ipsa experientia impugnare videtur, quia sæpe ego recordor obiecti cogniti quin recorder cognitionis præteritæ, ut patet in Magistro, qui ea, quæ didicit discipulis repetit, quæ prius cognita, dum discipulos instruit, recordatur, immemor se prius illa antea cognouisse. Et cum quis longam disputationem texit, utitur notitiâ illorum, quæ prius didicerat per memorie actus, absque eo quod aliquam cognitionem reflexam habeat cognitionum, quibus primò illa obiecta apprehendit. Resp. sæpe nos cognoscere obiecta prius cognita, & non actu memorie, neque dependenter ab speciebus, quas cognitio præterita de illo obiecto reliquit; sed eodem modo, ac si illud obiectum nunquam nouerimus. Iam enim dixi conclusione prima actum memorie debere procedere à cognitione præterita eiusdem obiecti, & non sufficere ad rationem memorie actum intellectus tendere in obiectum, quod antea fuerat cognitum, quod sæpe contingit in legente lectione, & in arguente, qui instructus multis speciebus iterum deducit ex eisdem principiis ea, quæ prius deduxerat eodem modo, ac si prius non deduxisset, ad quam cognitionem præstant cognitiones aliarum præmissarum, non verò cognitio præterita consequens illati, quod eodè modo inferitur hic, & nunc ab arguente, ac si nunquam illud intulisset. In actibus qui propriè sunt memorie actus, & fiunt dependenter à cognitione præterita, circa idem obiectum; dico semper reperiri tendentiam ad cognitionem præteritam, neque contra hanc conclusionem experientia aliqua potest adduci; quia dum quis non cognoscit cognitionem præteritam, non potest cognoscere se habuisse actum memorie, & cognouisse obiectum præteritum dependenter à cognitione præterita, quam non cognouit dum habebat talem actum.

15 Obiit. Quando quis cognoscit obiectum sensatum dependenter à sensatione, etiam si sensatio concurret ad talem sensationem non cognoscit obiectum, ut sensatum, neque ipsam sensationem, sed tantum obiectum, quod est sensu actum: ergo quando quis cognoscit obiectum cognitum dependenter à cognitione, quam habuit etiam si cognitio præterita mediâ specie ab ipsa producta concurret ad cognitionem obiecti cogniti non cognoscit ipsam cognitionem. Antecedens suadet experientia, cum enim ego cognosco parietem dependenter à phantasma, cognitio parietis non fertur in ipsum phantasma, seu in parietem, seu colorem; possum enim affirmare esse colorem, quem cognosco, & non possum affirmare esse phantasma, à quo dependet illius cognitio. Resp. me cognoscere phantasma repræsentans colorem quotiescunque cognosco colorem cognitione dependenti à phantasma, quod autem non possum affirmare esse phantasma in cerebro, sicut affirmo esse colorem in pariete, non probat me non cognoscere phantasma, sed illud cognoscere confusè, & minùs expressè, quàm colorem, quod sufficit, ut non possum affirmare esse phantasma in intellectu: sicuti quando video colorem album longè distantem, video ipsam rationem specificam albedinis, & tamen non possum affirmare illam se tenere ex parte obiecti meæ visionis. Neque refert eadem cognitione cognosci colorem, & phantasma, ne possit color clarè cognosci, & phantasma nimis obscurè, quia

quia eademmet cognitio potest esse clara respectu vnius obiecti, & obscura respectu alterius.

- 16 Desiderabis rationem cur cognitio eadem tendens in colorem, & in phantasma, & immediatius producta à phantasmate, quàm à colore, sit expressior respectu coloris, quàm phantasmatis? Resp. nostrum intellectum percipere obiecta dum anima est corpori vnita dependenter à phantasmate, & à sensibus externis, & ita magis obscurè, & minus distinctè percipit illa, quæ non fuerunt sensibus sensata & distinctius, & clariùs illa, quæ priùs sensata attingit, & hac de causa expressius, & clariùs cognoscitur color quàm phantasma, quia color sensibus fuit perceptus, & non phantasma.

PUNCTUM V.

Quod obiectum prius cognoscatur à nostro intellectu.

- 1 Hæc difficultas in Thomistarum schola præcipuum locum obtinet, quàm breuissimè definiam, nihil enim inter illam soluendam occurrere potest speciali examine, aut notà dignum. Sentiant Thomistæ vniuersalia prius cognosci à nostro intellectu, quàm singularia, & inter vniuersalia prius vniuersalissima. Refertur pro hac sententia D. Thom. in procemio ad octauum Physicor. Eam defendunt Iandanus lib. 1. Physic. q. 5. Aureolus apud Viguierum in 1. dist. 2. q. 2. Richard. in 2. dist. 24. q. 4. circa tertium princip. Caiet. lib. de ente & essentia cap. 1.

- 2 Singularia prius à nobis cognosci quàm vniuersalia, tenent ex antiquis Durand. in 2. dist. 3. q. 7. Ocham. in 1. dist. 3. q. 5. Gregor. ibid. q. 3. Apollinaris 3. de anima q. 13. Burzæus de Metaph. lib. 1. physic. cap. 1.

- 3 PRIMA CONCLUSIO. Singularia sæpe cognoscuntur prius quàm vniuersalia. Probo hanc conclusionem. Intellectus abstrahit rationem homines, ab hoc, & illo homine: ergo prius cognoscit hunc, & illum hominem, quàm rationem ab illis abstractam.

- 4 SECUNDA CONCLUSIO. Singularia accidentium prius cognoscuntur à nobis, quàm singularia substantiæ. Probat hanc conclusionem Auctorum turba hac ratione. Singularia substantiæ cognoscuntur per species accidentium: ergo prius cognoscuntur singularia accidentium: quàm singularia substantiæ. Nondum satis est explicata hæc ratio, ex eo enim quod cognitio indiuiduæ substantiæ dependeat ex speciebus accidentium non inferitur priorem esse cognitionem, seu speciem expressam accidentium specie expressa substantiæ indiuiduæ; sed tantum esse priores species impressas accidentium specie impressa indiuiduæ substantiæ, quia cognitio accidentis indiuidui non influit in cognitionem substantiæ indiuiduæ, sed vtraque procedit ab eodem principio scilicet ab iisdem speciebus, quæ sunt propriæ accidentium, & non substantiæ. Aliter solet eadem conclusio probari: Tota nostra cognitio incipit à sensibus, sed accidentia tantum sensibus percipiuntur: ergo prius cognoscuntur indiuidua accidentium, quàm indiuidua substantiæ. Non acquiesco. Cognitio nostra incipit à sensibus & à sensationibus, ex quo infero sensationes esse priores cognitione indiuidui accidentis, & indiuiduæ substantiæ, non verò ipsas cognitiones intellectuales inter se habere ordinem prioris, & posterioris. Dices, sensationes, seu species impressas à sensationibus productas prius producere cognitionem indiuidui accidentis, & posteriorius cognitionem indiuiduæ substantiæ. Euoluo hanc prioritatem, & euanesce. Sensationes, seu species à sensationibus productæ immediatè producent cognitionem indiuiduæ substantiæ, etiam si non sint propriæ species huius: ergo non prius naturā producent cognitionem indiuidui accidentis, quàm indiuiduæ substantiæ. Probo consequentiam: Vtraque cognitio immediatè dependet ab eodem principio: neutra influit in alteram: ergo principium non prius hanc, quàm illam produci, neque inter se prioritatem aliquam habent.

- 5 Aliter ego conclusionem probo: ex eo ego cognosco hic existere substantiam, quia cognosco hic esse accidens, & infero existentiam substantiæ ex existentia accidentis per hunc discursum: Accidens non potest esse sine substantia: hic est accidens: ergo hic est substantia. En cognitio accidentis se habet ex parte antecedentis ad inferendam existentiam substantiæ: ergo cognitio accidentis prior est cognitione substantiæ.

TERTIA CONCLUSIO. Inter vniuersalia quædam minus vniuersalia prius cognoscuntur, quàm alia magis vniuersalia. Probo: Ratio animalis abstrahitur à ratione hominis, & ratione equi: ergo prius cognoscitur ratio animalis, quàm ratio hominis: ergo prius cognoscitur vniuersale specificum, quàm genericum.

QUARTA CONCLUSIO. Sunt principia aliqua vniuersalissima, quæ prius cognoscuntur, quàm illorum singularia, sicut illud: *Dici de omni, dici de nullo. Quodlibet est, vel non est. Omne totum est maius sua parte.* Probo hanc conclusionem. Hæc principia sunt per se nota: ergo non dependunt à præsupposita cognitione: ergo cognitio singularium, quæ sub illis continetur non est prior cognitione ipsorum.

Obiicit Thomistæ. Cognitio nostra dependet ab specie impressa: sed species impressa primò repræsentat vniuersalia. Probat minorem: species impressa intellectualis abstrahit à phantasmatibus singularia repræsentantibus: ergo non repræsentat primò, & per se singularia. Neque vacat, neque opus est hæc impugnare. Resp. negando minorem: ad probationem illius dico speciem impressam abstrahere in se ipsa à materialitate phantasmæ, quia ipsa (si datur in intellectu) non est materialis, sed spiritualis, non verò abstrahit à materialitate obiecti, à qua si abstraheret adhuc rationem vniuersalem corporis non posset significare, quia hæc materialis est, materialitas enim non sequitur quancunque indiuiduationem, neque tantum sequitur indiuiduationem entium materialium; sed etiā prædicata superiora, quæ oppositionem habent cum prædicato spiritualitatis.

Obiicit Thomistæ. Vniuersale est obiectum nostri intellectus: ergo intellectus primò, & per se cognoscit vniuersalia, & secundariò singularia. Resp. vniuersalia, & singularia, & omnes atomas differentias entium esse obiecta nostri intellectus, & non tantum vniuersalia: aliis hæc tantum, & non vltra illa quidquam aliud posset cognoscere.

Obiicit Materialitas impedit cognoscibilitatē, sed indiuidua sunt materialia: ergo non possunt cognosci primò, & per se. Resp. distinguendo antecedens: materialitas subiectiua potentie cognoscentis impedit cognoscibilitatem, transeat materialitas obiectiua, nego antecedens alias tantum prædicata spiritualia, vel abstrahentia à corpore cognoscerentur, prædicatum enim corporis, & omnia, quæ sub illo sunt, materialitatem imbibitam habent.

Obiicit. Pueri primò quemcunque hominem patrem vocant, deinde proprium parentem à reliquis hominibus distinguunt: ergo prius cognoscunt rationem communem patris, deinde indiuidualem. Resp. pueros voces illas, quas primò discunt omnibus hominibus accomodare, quia quemlibet hominem, ita confusè cognoscunt, vt non valeant inter hominem, & hominem discernere, & illas proferre omnino significationis ignaros, eodem modo quo pſtitatus earundem sonum ederet.

PUNCTUM VI.

An principium cognoscituum inferatur ex substantia immaterialitate.

Tanta est Angelici Doctoris auctoritas in scholis, vt digna sit omnibus Theologis disputatio de inquirenda ratione à S. Doctore adducta: An videlicet rem demonstratiuè concludat, necne? Tradiderat S. Thomas 1. contra Gentes cap. 44. & seqq. & 2. de veritate art. 1. multique rationibus statuerat Deum esse perfectissimè cognoscituum, vbi verò 1. part. peruenit ad q. 14. art. 1. aliis rationibus omisiss hac vnica probat Deo inesse perfectissimum gradum cognoscitui. Potestas cognoscendi provenit ab immaterialitate, ita vt tantò perfectior sit gradus cognoscitui, quantò perfectior est gradus immaterialitatis, sed Deus est in summo gradu immaterialitatis summo opere separatus à materia: ergo Deo conuenit perfectissimus cognoscendi gradus. Maiorem probat Angelicus Doctor. Potentia cognoscendi est amplitudo quædam, & veluti infinitudo, quia cognoscens se extendit ad obiecta: sed materia limitat, & coarctat formam: ergo potestas cognoscendi provenit ab immaterialitate. Confirmatur eadem ratio inductione facta per omnes substantias de facto existentes. In substantiis, quæ de facto existunt, illæ, quæ magis abstractæ sunt à materia perfectius cognoscunt, vt patet in anima.